1. **జీవన ప్రభాత్** గారిచ్చిన చలంగారి పుస్తకాలు చదవడం ద్వారా ఆధునిక కథా సాహిత్యంతో తనకు పరిచయం ప్రారంభ మయిందని భరద్వాజ చెప్పుకొన్నాడు. ఇది 1943లో జరిగింది.

కథా సాహిత్యంతో పరిచయం, చలంగారి పుస్తకాల వల్లనే లభించిం దనుకొన్నా కథేతర సాహిత్యాన్ని కూడా భరద్వాజ విరివిగా చదివాడు. ఇందువల్ల కొంత ఉపకారం పొందాడు. వీరగ్రాంధిక సరళ గ్రాంధిక బంధనాల నుండి భరద్వాజ బయట పడ్డాడు. ఆ బయట పడిన దశలు- 1945, 1946 సంవత్సరాల మధ్య. భరద్వాజ మెల్ల మెల్లగా ఎంతో కొంత రాస్తూనే ఉన్నాడు. రాద్దామని కూచుంటే

2. "ఒక్క వాక్యం కుదిరేది కాదు. వచ్చీచెడీ నాలుగు

---

1. చూడండి : 'వీరగాధ'కు భరద్వాజ పరిచయం. ప్రచురణ : 1973.
2. చూడండి : 'కథలు వ్రాయడ మెలా ?' ప్రచురణ : 1963.

ట్రైన్లు రాస్తే, అయిదో ట్రైను రాసేందుకు గాను కొన్ని గంటల సేపు ప్రయత్నించిన విషయం నా కిప్పటికీ జ్ఞాపకం ఉంది." అని చెప్పుకొన్నాడు భరద్వాజ.

అయిదు బంతులు రాయడానికే తనింత ఉడ్డుకుడిచి పోతుంటే, పదేసి పేజీల, పదిహేనేసి పేజీల కథలను వాళ్ళెలా రాస్తున్నారు ?

3. "(అది) తెలుసుకొందామన్న ఆసక్తితో వరుసగా మా ఊరి లైబ్రరీలో ఉన్న పుస్తకాలను చదవడం మొదలు పెట్టాను. పత్రికల్లో అడ్డమొచ్చిన ప్రతి కథా చదివాను. మొట్ట మొదట అవన్నీ అద్భుతంగా ఉండేవి. అన్నీ గొప్పగా ఉండేవి." రాను రాను కథను రుచి మరిగాక, అన్ని కథలూ 'అద్భుతంగా' ఉండడం మానేశాయి. ఆ సన్నివేశం అలా ఉండాలనీ, ఈ సంభాషణ ఇలా ఉండాలనీ భరద్వాజ అనుకొన్నాడు.

4. "ఆ తరువాతనే నేను కుటుంబరావు గారి కథలు చదివాను. గోపీచంద్ గారి కథలు చదివాను. చలం గారి

---

3. చూడండి : 'కథలు వ్రాయడ మెలా ?'
ప్రచురణ : 1963.

4. చూడండి : 'కథలు వ్రాయడ మెలా ?'
1963.

యువ ప్రచురణలన్నీ చదివాను...వీరందరిలోనూ చలం గారు నన్నమితంగా ఆకర్షించారు... చలం పుస్తకాల తరువాత, అంతగానూ, నన్నాకర్షించిన గ్రంథాలు కవిరాజు రామస్వామి చౌదరి గారివి. ఆ తరువాత గోపరాజు రామచంద్రరావు గారివి." ఆకర్షించిన రచయితల వరుస బాగా ఉంది. వయస్సుకు తగినట్టుగానూ ఉంది.

తన, 'విమల' కథ 1946లో అచ్చయ్యాక కుటుంబ రావును, గోపీచంద్‌ను, చలంగారి యువ ప్రచురణలను చదివానన్నాడు భరద్వాజ. మరి - 1943 లోనే జీవన ప్రభాత్ గారు, చలంగారి పుస్తకాలను తన కిచ్చినట్లు భరద్వాజ చెప్పుకొన్నాడేం ? ఆధునిక కథా సాహిత్యంతో తన పరిచయం చలం ద్వారా జరిగిందన్నాడేం ?

ఇందులో వైరుధ్యమేమీ లేదు. 1943 కు ముందుగానే మచిలీపట్నం లోని అభిసారికా గ్రంథమాల వారు, చలం గారి పుస్తకాలను, ప్రచురించారు. జీవన ప్రభాత్ ఈ పుస్తకాలను తెచ్చి భరద్వాజ కిచ్చారు. అప్పట్లో ఆ కథల ప్రభావం భరద్వాజ మీద పెద్దగా లేదు. ఉండి ఉంటే ఆ లక్షణం, 'విమల' కథలో అంతో ఇంతో కనిపించి ఉండేది.

వీర గ్రాంథిక, సరళ గ్రాంథిక బంధనాల నుండి బయట పడిన భరద్వాజ. రెండు మూడేళ్ళయినా స్వేచ్ఛను అనుభ

వించక ముందే, చలంగారు తనవేపుకు గుంజుకోవడం ప్రారంభించాడు. ఈ గుంజుడు బలమయింది. ఈ ఆకర్షణ శక్తివంత మయింది. పాఠకులు తప్పిపోకుండా అడుగడుగునా సెక్స్ ఎరలను ఉంచాడు చలం. పైగా అందంగా రాసేవాడు. శైలీ విషయమూ కూడా అందంతో నిండి పోయాక-ఆ సౌందర్య బంధాల నుండి బయట పడడం ఒకంతట సాధ్యం కాదు. సాధ్యం కాకుండా ఉండటమే చలంగారి క్యావలసింది. కుటుంబరావుగారన్నట్లు, అధిక సంఖ్యాకులైన వారు, చలంగారికి దాసోహం కాగా, మిగిలిన వారు, ఆయన పుస్తకాలను తగలేశారు. భరద్వాజ అధిక సంఖ్యాకుల్లోనే ఉన్నాడు. చలాన్ని చదివీ, చదివీ, చదివీ, అతని కొక, రెప్లికా లాగా తయారయ్యాడు. ఈ దుస్థితి 1952-53 దాకా అతన్ని విడిచి పెట్ట లేదు.

ఆ రోజుల్లో అతను తెనాలిలో ఉన్నాడు. ఉండి చాలా ఇబ్బందులు పడ్డాడు. కొత్త రకం జీవితం అనుభవంలోకి వచ్చింది. ఈ కొత్త జీవితాన్ని కూడా సెక్సు రంగులోంచే చూశాడు భరద్వాజ. 1950వ సంవత్సరంలో భరద్వాజ ప్రకటించిన 'రాగిణి' పుస్తకానికి పరిచయం రాస్తూ చలం ఇలా అన్నాడు-

5. "ఈ పుస్తకాన్ని పొగిడితే చలం పుస్తకాల్ని పొగడడమే అవుతుంది... (తన సిద్ధాంతం) భరద్వాజ వంటి కొత్త రచయితల ద్వారా ఫెరపెట్యుయేట్ కాబోతోం దంటే చాలా నిరాశ పుడుతుంది, ఈ తెలుగు దేశపు భావి నిర్ణయ సారస్వత ప్రభువులకు." చలం సాహిత్యంతోనే కాక-చలంగారితో వ్యక్తిగత పరిచయం కూడా బాగానే ఉంది భరద్వాజకు. ఆ కైపులో ఉండి అతను రాసిన కథలు తెలుగు పాఠకులను ఊపి పారేశాయి. అదిగో - ఆలా - ఊపిన కథల్లో ఇదొకటి-]

కారుణ్యం

ఆకాశం మీద సాగిల పడ్డ సాయంత్రం మబ్బుల ఆఖరి ముదురు పచ్చ మెరుగూ, బాగా కళ్ళు తెరవని చంద్రవంక మూగ కాంతీ, పచ్చ గన్నేరు గుబుర్ల నుండి చాచుకు వస్తున్న చీకటి నునుపూ, గుళ్ళో దీపాల వెలుగుల చెదురుడు మధ్య ఆమెను చూశాడు గోపాలరావు. చప్పున అతనికి సనాతన పద్ధతుల మీదకి ఆపేక్ష వచ్చింది. దేవాలయములు ఉండటం ఎంత మంచిది ధైర్యమున్న పురుషులకు ?

---

5. చూడండి : 'రాగిణి' కథా సంపుటానికి చలం గారి పరిచయం. ప్రచురణ : 1950.

రోజులో బైటికి రాని సౌందర్య రేఖలన్నీ అందాలుగా తయారయి వొస్తాయి గుళ్ళోకి పాపాలు పోగొట్టు కొని పుణ్యం సంపాదిద్దామని.

ఆమె ప్రత్యేకం అందరి మధ్యా గోపాలరావుకి. అందరి చూపులు ఆమెను వొదిలి రావటల్లేదు. చేతిలో ఇత్తడి పూలబుట్ట, దాంట్లో కాయలు, కర్పూరం, జమ్మిపత్రి, వూదువత్తులు. గోపాలం గూడా గుళ్ళోకి వెళ్ళాడు, ఆమె వెంట ఆమె కోసం. ఇటు తిరగడు, చూడదు. దీపాల వెలుతుర్లో మరీ స్పష్టం ఆమె. ఎరుపు మెరుగులో నించి, తెలుపు నీడలోకి మారే దేహచ్ఛాయ, గుండ్రటి భుజాలు, పయట గట్టి తనం, పెద్ద పువ్వుకు మల్లే మెరిసే మొఖం, నల్లచీర ఆమె వొంటికి. ఆకుపచ్చని రెవికలోంచి, ఆకాశం మీదికి చాచుకొన్న, వెలుతురు గీరలకు మల్లే రెండు చేతులు, చివర ఐదు తామర కాడలు. మెడమీద పడే చీకటి జుట్టు, చెంపల మీదికి కొంచెం జరిగి. తలలో రెండు ఎర్ర గన్నేరు పూలు తులసీ దళాలు కాసిని.

ఆమె ధ్యానం దేవుడి మీదా, పూజ మీదా. చుట్టూ ఏమి జరుగు తుందో ఆమెకు తెలీదు గావును. అవసరం లేదేమో గూడా! ఎప్పుడో, ఏ జన్మలోనో, వొదిలి వచ్చిన తపస్సును ఇప్పుడు యిట్లా తీర్చు కొంటుందేమో? ఏం వరం ఆమెకు కావాలి? ఏ స్వప్న ప్రియుడి కోసమో ఈ పూజ, ధ్యానం? ఇదీ గోపాల రావుకి ఆమె మీద ధ్యానం. అతనికి కోపం చుట్టూ జనం మీద. ఈ పురుగులన్నీ ఆమెని తాకటమేమిటి? తనొక రాజకుమారుడై కత్తి తీసుకొని, ఈ జనాన్ని, ఆమెని తాక కుండా ఆపితే! ఆమె గుళ్ళోకి రాబోయ్యేముందు, ఇంకెవరూ రాకుండా ఆజ్ఞ పెడితే! వాడు — ఆ దేవుడు ఏం చేస్తున్నాడు? ఈమె ప్రార్థన వినపట్టం లేదా? డబ్బు కోసం, వ్యాపారంలో లాభం కోసం, కోర్టులో గెలవడం కోసం, బర్రె తన్నకుండా పాలివ్వటం కోసం, తనను చచ్చేట్టు

తన్నిన పగవాడి పెద్ద కొడుకు చావటం కోసం, టైఫాయిడ్ జబ్బు మందుల్లేకుండా కుదరటం కోసం, తమ వాళ్ళకు ఎదిటి వాళ్ళను ప్రేమించే రొమాంటిక్ సెన్స్ లేకుండా ఉండటం కోసం, పందల మంది క్షుద్రులు పెట్టే కేకల్లో ఈ మధుర గానం వినపట్టం లేదా ఆ దేవుడికి? ఇట్లాంటి ఆమె తన దగ్గరికి రావటం చాలు గదా — చప్పున ఏ వరం ఇవ్వటానికైనా? ఇంకా — ఇంకా — ఇంతసేపు కళ్ళు మూసుకొని ఉన్నా వాడు పలక నట్టుందేం? అసలు ఉన్నాడా? ఉండే వినిపించు కోవటం లేదా? వినిపించుకొన్నా చెయ్యటానికి ఆమెలో అర్హత కనిపించట ల్లేదా? ఈ పురుగులకు ఉన్న విలువన్నా చివరికి? తనే దేవుడైతే...?

ఐపోయింది గావును పూజ కర్పూరం వెలిగించింది. ఆమె చూపులు గుళ్ళో, యిత్తడి దేవుడి వేపు. అతని చూపులు ఆమె పెదిమల మీద, మెల్లగా పాకుతూ రొమ్ముల దాకా వచ్చి ఆగిపోయినాయి అక్కడే కదల కుండా. నల్ల వొంపుల గట్టిజుట్టులో ఆమె ముఖం—సముద్ర నీల జలా లలో ప్రతిఫలించే చంద్ర బింబం అతనికి. మెళ్లో హారము, చెవల అంటు జోడు తళుకులూ, నక్షత్రాల మిణుగురులు.

ఆమె వెనక్కు తిరిగి వెడుతోంది, ఎటూ చూడక, ఎవరికీ సం బంధం లేకుండా. స్వప్నంలో, గానం వింటో తన్మయుడైపోతున్న వాడికి నిద్రాభంగమైతే పడే బాధ అతనికి. ఆమెకు తెలీదు తన సౌందర్య ప్రతిభ. తెలిసే తెలీనట్టు పోతోందో మరి? మొత్తంమీద వెడుతోంది పచ్చ గన్నేరు పొదలమధ్య ద్వారం వేపుకు. ఆమె యిల్లు అటే గావును...

ఇంతే ఆఖరా ఆమెను చూడటం? మళ్ళీ మళ్ళీ వొస్తుందా? పది సంవత్సరాల కిందట మాయమైపోయిన దేవుడి మీద భక్తి చప్పున అతనిలో

కొచ్చింది మళ్ళీ. వెనక్కు వొచ్చి లేని భక్తినంతా కూడ గట్టు కొని దేవుణ్ని ప్రార్థించాడు. ఆమెను రోజూ గుడికి రప్పించమని. ఇక్కడికి రావటానికి వీల్లేకపోతే, ఆమెను చూడటానికి — ఏమీ అభ్యంతరం కలగని మరొక మరొక చోటికైనా ఫర్వాలేదు.

ఆ రాత్రల్లా అతనికి అదే ఆలోచన. మర్చిపోదామని ప్రయత్నం చేశాడు. చేస్తున్న కొద్దీ ఆమె రూపం మరీ బిగ్గరగా పలుకుతోంది. ఎట్లాగైనా మరొకసారి ఆమెను కన్పించేట్టు చెయ్యమని భగవంతుణ్ని ప్రార్థించాడు. చాలా సహజం ఇది. ఎక్కడో, ఎప్పుడో, ఎవరో అరుదుగా తప్ప-పరిస్థితులకు రాతనూ, విధినీ, దేవుణ్నీ తోడు చేసుకోక తప్పదు. తమకు కలిగే కష్ట సుఖాలకు బాధ్యత, తమదీ పరిస్థితులదీ అనే సత్యాన్ని భరించటంలో ఎంత బాధవుంది? తమ అసమర్ధతను కప్పి పుచ్చుకోవటానికే ఇవన్నీ ఏర్పడ్డాయని చెప్పే వాళ్ళ మీద ఈ జనానికి ఎంత కోపం!

భగవంతుడు అతని ప్రార్థన ఆలకించాడేమో మరి - మర్నాటి సాయంత్రం, అతను, సగం దిగులు, సగం అనుమానం, కాస్త ఆశ, సంతోషంతో గుళ్ళోకి వొచ్చాడు. ఆమె మూలగా దేవుడి ముందు నిలబడి ఉంది. నిన్నటి కంటే ఎక్కువ ఆకర్షకంగా, అందంగా అవుపించింది ఆమె వొళ్ళు. అట్లాగే నిల్చుండి పోయాడు. చుట్టూ ఏమౌతుందో అతనికి తెలీదు. కలలు కంటున్నాడు. ఆమె చుట్టూ కలలు. ఆమె నుండి కలలు. ఆమెలోనించి తనలోకి కలలు.

భగ్గున అతని కళ్ళముందు పొగలేచింది. మెత్తగా వొంపులు నొక్కుతో సాగిపోయింది. సూర్యుడి పసిడి కిరణాలు పడి మెరిసే మంచు ముత్యాల సప్తవర్ణాల మెరుపులు పొగనిండా లేచాయి. అన్నీ

మెరుపులు, మిణుగురు పురుగుల్లాంటి మెరుపులు. వాటి మీద అందంగా పడుకొని ఉంది ఒక అమ్మాయి, తలకింద చెయ్యి పెట్టుకొని. ఆమె పెదిమల మీద దయ. మొఖం సాయంత్రం మబ్బుల పచ్చకాంతి. తెల్లని నీడలు మెడ నుండి జారుతో వొచ్చి, వక్షాల దగ్గర వలయం తిరిగాయి. చీకటి గుహల్లో ప్రతి ధ్వనించే ఈదరగాలి వంటి జుట్టు.

"రా" అన్నది ఆమె చేతిని కొంచెం ముందుకు సాచి అతన్ని.

"ఎవరు ?" అన్నాడు గోపాలం.

"నువ్వే—నువ్వే—రా"

"..................".

"నేను తపస్సు చేసింది ఎవరి కోసం అనుకున్నావు ? ప్రతిరోజు గుళ్ళోకి రావటం ఎందుకనుకొన్నావు ? నువ్వు, నువ్వు, నువ్వు కావాలి. నీకోసం అనంత కాలం నుంచీ నేను పుట్టటం—నా ప్రాణం—నిజం—నీ కోసం! ఎప్పుడో పాపం చేశాను...నువ్వు నా జీవానివి. నా భావానికి జీవానివి" అంటూ ఆమె, ఆ రంగుల చిన్ని చిన్ని మెరుపుల పక్క మీదికి లాగి, చేతులు చాపి, అతని మెడ వెనుక వేళ్ళు కలిపి, బలంగా, వొత్తుకొంది తన వేపుకు.

అతని కళ్ళు మూతలు పడ్డాయి. చేతి వేళ్ళలోనించి, కళ్ళలో నించి, పెదిమలలో నించి, అతనిలోకి సంతోష ప్రవాహం పడుతోంది.

"ఇందుకే - ఇందుకే నేను తపస్సు చేసింది. నా బాబూ! ఎందుకో అనుకొన్నావా ? నీ కంటే ఏ ఒకటి మాత్రం ఏం ఎక్కువ ఈ లోకంలో ? ఈ పెదిమలు చాలు నా అనంత ఆరాధన సఫలం కావటానికి" అంటూ ఆమె అతని పెదిమలు చెంపకు ఆనించు కుంది.

తనొక గొప్ప మెరుపు, ఆమెొక గొప్ప మెరుపు. వాళ్ళిద్దరు అట్లా కళ్ళు మూసుకొని అల్లుకొని ఉన్నారు. చుట్టూ ఉన్న చిన్న చిన్న కాంతి ఖండాలు సంతోష రవాలు చేస్తున్నాయి. వేగంగా, మహా వేగంగా తిరుగుతున్నాయి. ఆ ప్రళయ వేగంలో ఏది ఏ రంగు మెరుపో తెలియదు. సప్తవర్ణ సమ్మిశ్రిత మహార్ణవం. ఇద్దరూ ఆ కాంతి పుంజంలో కరిగి పోయినారు...

గోపాలరావుకు స్మృతి వొచ్చేప్పటికి కర్పూరపు కాంతి తగ్గి పోయింది; ఆమె హారతిచ్చిన కర్పూర కాంతి. తిరిగి వెడుతోంది. చీకటి మీద పలచగా పాకుతున్న వెలుగులో ఆమె తన వేపు చూసినట్టే అనిపించింది గోపాలరావుకి. వెడుతో వెడుతో, ఆగి వెనక్కి చూసి తలొంచుకున్నట్టనిపించింది. చీకట్లో గూడా మెరిసే కళ్ళు, తనను తొరతొరగా రమ్మని పిలుస్తున్నట్టు అనిపించి ముందుకు పొయ్యాడు. ఆమె లేదు. అప్పటికే బయట పచ్చగన్నేరు పొదల వేపుకు వెడుతోంది. నాలుగడుగుల్లో గన్నేరు గుబుర్ల వద్దకు వెళ్ళాడు. ఆమె వొంటి అందాన్నంతా పచ్చ మెరుగుగా మార్చుకొన్న గన్నేరు పూలు వెన్నెట్లో నవ్వాయి. ఆమె ఆ గుబుర్లలో లేదు. ఎంత వెదికినా కనిపించలేదు గోపాలరావుకి.

దిగులుగా యింటి కొచ్చాడు. సరిగ్గా నిద్ర పట్టదు. యిల్లంతా చికాగ్గా కనిపించింది. ఓపిగ్గా సర్దాడు. రోజూ తనకు అందంగా కనిపించే హిందీ స్టార్ల ఫొటోలు రోతగా అవుపించాయి. ఏ భంగిమలో పెట్టినా అవి అసహ్యమే! మంచం మీద అటూ ఇటూ పొర్లాడాడు. వొంటి చిత చిత పోవటానికి స్నానం చేశాడు. మనసు స్నానం చెయ్యాలి.

తను ఆమెను చూడకుండా ఉంటే బాగుండేది. ఈ గిజాటు బాధ ఉండదు అప్పుడు. ఎందుకు ఆమె బొమ్మ తన కళ్ళల్లో కనిపించటం? ఆమెను తను తాకాలనీ, ముద్దుగా నొసటిమీద నల్ల మెరుపులకు మల్లే మెరిసే వెంట్రుకలు సరి చెయ్యాలనీ, భుజాల నుండి, రొమ్ముల మీదుగా జారి, పిరుదుల దగ్గర మళ్ళీ వొంపులు దిరిగి, ముందుకు పోతున్న అందాలు తనకు రావాలని ఎందుకు తన మనస్సు బాధ పడుతోంది? పర స్త్రీ మీద మోహం కలగటం పాప మంటారు. మరి ఆమె-ఆ దేవకన్య మీద తనకు మోహం కలుగుతోందేం? కలగటం తప్పా? మానవ పుటక పుట్టిన తరువాత, అందానికి ఆర్ద్రమై పొయ్యే హృదయాన్ని పెట్టి, హృదయం రసజగత్తుల్లో తన్మయ పడే అందాలను కలిగించి, ఆకర్షణ ఉండకూడదనటం ఏం భావ్యం? అందాన్ని చూసి ద్రవీ భూతం కాని వాడు మానవుడు గాడు. అది తప్పా? తప్పయితే యిట్లా కలుగుతోందేం మరి? "తప్పు" అని శాసించే దేవుడు తప్పు చేసిన తరువాత శిక్షించే దానికంటే, ముందుగా, తప్పుచెయ్యకుండానే ఎందుకు అడ్డు పడడు?

గోపాలరావు పగలల్లా అనుకొంటాడు సాయంత్రం ఆ గుడి వేపు పోగూడదని. అంతే! సూర్యుడు కొండ వెనక్కు జారుతున్న కొద్దీ, మబ్బులు తెలుపు రంగును వొదిలి, పసుపుగా, ఎరుపుగా మారుతున్న కొద్దీ, క్షితిజం నుండి చీకటి పెరిగి అల్లుకొంటున్న కొద్దీ, అన్ని నిశ్చయాలు, ప్రతిజ్ఞలూ, వొట్లూ పోయి మామూలు మనిషి అవుతాడు. ఇక నిలబడవు కాళ్ళు. ఎక్కడ ఎంత దూరాన ఉన్నా అతని శరీరాన్ని మోసుకొచ్చి గుళ్ళో ఆమె సామీప్యాన చేరుస్తాయి. అప్పటికి వాటి పని అయిపోతుంది. కళ్ళు ఇంకేం చూడవు ఆమెని తప్ప. మనస్సు ఆమెని కావలించుకొంటుంది.

మొదట్లో ఆమె దిన దినం గుడికి విడవకుండా వొస్తుంటే చాలని పించేది. ఇప్పుడు ఊరికే రావటం బాగుండటం లేదు అతనికి. తనవేపు చూడాలి. ఆమె తనను చూస్తున్నట్టు, తనకు తెలిసేట్టు చూడాలని గోపాలరావు కోరిక. నిజంగా చూస్తుందేమో అతనికేం తెలుసు? ఈ భౌతిక నేత్రాలతో గాక, మనో నేత్రాలతో చూసే శక్తి ఆమెకి ఉన్న దేమో అతను ఆలోచించడు. అయినా ఏం గొప్ప అతను? ఎవరికంటే గొప్ప? ఆమె ఊరికే చూస్తే సరిపోయిందా? ఇప్పుడు చాల వచ్చు. చూసిం తరువాత! "ఓస్ యింతేనా?" అనిపిస్తుంది. చూసి మెచ్చు కోవాలి. మెచ్చు కొన్నట్టుపైకి కనిపించాలి. అప్పుడు అతనికి సంతుష్టి. ఆ పునాదుల మీద సౌధం కడతాడు, అంతస్తులంతస్తులుగా, అందాలుగా. స్త్రీ కొంచంగా ఏ కోణం నుంచైనా పురుషుణ్ని దయగా చూసిందా? ఆ మొగవాడి తిప్పలకు అంతం ఉండదు. అతను కల్పించుకొనే మేడలకు ఈ భూగోళం చాలదు. అతని మీద అతనికి అనంతమైన ప్రేమ కలుగు తుంది. అందం, శౌర్యం, ధనం, తెలివి తేటలు, అమూల్యమై, అపురూపమై పోతాయి తనవి తనకే! ఆ చనువును పట్టుకొని, పాకి, ఆమెనంతా ఆక్రమించి, సొంతం చేసుకొని, తనలోకి తీసుకోవటానికి తోవలు వెతుకు తాడు.

తన మీద తనకే శ్రద్ధ పోతోంది. ఆమెను కదిలించ లేని తన అందం నిరర్థకం. అన్నం సయించదు. కాఫీ సయించదు. నిద్ర పట్టదు. అశ్రద్ధ అతన్ని ఆక్రమించింది. స్నానం చెయ్యడు. రోజు రోజుకూ అతనిలో దిగులు ఎక్కువవుతోంది. అట్లా - ఆ విధంగానే గోపాలరావు గుళ్ళోకి వొస్తుంటాడు, రోజూ ఎక్కడ, ఏ పనిమీద ఉండనీ.

ఒక రోజు అతను గదిలో పడుకొని ఉన్నాడు రాత్రి పొద్దు పోయి. నిద్రరాదు. అటూ ఇటూ మసులు తున్నాడు. ముందుగది బైట

అడుగుల చప్పుడు. తరవాత కిటికీ తెరచి ఎవరో అతన్ని కాసేపు చూసి తలుపు కొట్టారు. గోపాలరావు తలుపు తీసే సరికి ఎవరో ఆడమనిషి చప్పున లోపలి కొచ్చింది.

"ఎవరు ?" అన్నాడు.

"నేను..." బిడియం గొంతులో.

"ఎవరు ?"

"ఆమె...ఆమె తెలీదా ?"

వెంటనే గోపాలానికి తెలిసిపోయింది. ఆమె అంటే అతని నిఘంటువులో ఇటీవల 'గుళ్ళో కనిపించే ఆమె' అన్నమాట. ఆమె తప్ప మిగతా స్త్రీలు "ఆమెలు" కారు ప్రస్తుతం అతనికి.

"ఏమిటి ఆమె? ఏం కావాలి ?" అన్నాడు, ఏదైనా సరే త్యాగం చెయ్యడానికి సిద్ధపడ్డ గొంతుతో.

"ఏం వద్దు..."

మాట పూర్తికాకముందే అతను నిరుత్సాహ పడ్డాడు, అయ్యో ఎటువంటి ఘనకార్యమూ చెయ్యడానికి వీలులేక పోయిందే అని.

"ఈ చీటీ యిచ్చింది. మీరు రాత్రికి గుళ్ళోకి రావాలి".

ఒక్క గంతులో గదిలో నుంచి బయటికి దూకి తొరతొరగా వెళ్ళిపోయింది. కళ్ళముందు పెద్ద మెరుపు రెండు క్షణాలు మెరిసి మాయమయినట్లుంది అతనికి. ఆ వచ్చిన మనిషిని పట్టుకొని ఎన్నెన్నో అడగా

లనిపించింది. ఆమెకు తన మీద ప్రేమ ఎప్పణ్నించి వొచ్చింది? తనను చూసిన మొదటి రోజునా? రెండో రోజునా? రోజుకు తను ఎన్ని సార్లు జ్ఞాపక మొస్తుంటాడు? ఇట్లాంటివి అడిగి తెలుసుకోవాలి. తెలుసు కొని సంతోషించాలి. చాలా కాలం నుండి బాధపడుతున్నానని చెబితే సంతోషమూ, ప్రొద్దుణ్నించీ నంటే దిగులు.

కాగితం విప్పి చదివాడు. ముత్యాల కోవలకు మల్లే లేవు. చీకిరి బీకిరిగా ఉన్నాయ్ వొంకులుగా. అవే అతనికి ముత్యాల కోవలు. ఇంకో అభిప్రాయం గూడా గోపాలానికి కలిగింది. ఇట్లా వొంకులుగా, సరిగ్గా తెలుసుకోవడానికి, వీల్లేకుండా ఉన్నవే ముత్యాల కోవలవుతాయనీ, మిగ తావి కావనీ.

"రాత్రికి రండి గుళ్ళోకి, పచ్చగన్నేరు పొదల నాపరాయి దగ్గరకు. తప్పక...రాజేశ్వరి" ఆ గీతల్లో అతనికి అజంతా శిల్పమూ, ఎల్లోరా సౌందర్యమూ, తాజ్‌మహల్ కాంతీ కనిపించాయి. క్షణకాలం రాజేశ్వరి ఆ మాటల్లో కనిపించి 'తప్పక రండి' అన్నది అతని కళ్లకి.

వెళ్ళాడు ఆమె ఆజ్ఞ ప్రకారం. నాపరాయి దగ్గర కూర్చున్నాడు కొత్తగా సినిమా చూడబోయ్యే పిల్లవాడి ఉత్సాహంతో. అన్నీ అనుమానాలు. రాదేం? ఇంకా ఆలస్యం చేస్తుందేం? దోవ తప్పి పోయిందా? రాత్రిపూట ఆమె పాదాలకు; రాళ్ళు-వెధవ రాళ్ళు-ఎన్ని తగులుతాయో! మునిసిపాలిటీ వాళ్ళకు బుద్ధి లేదనే విషయం వెంటనే తెలిసింది గోపాలరావుకు. ఆమె వొంటి మీద జాగ్రత్త కలుగుతోంది. పొరబాటు పడ్డదేమోనని గుడి చుట్టూ రెండుసార్లు ప్రదక్షిణం చేసి వచ్చాడు. అనవసరంగా చుక్కలు లెక్క పెట్టాడు. గన్నేరు పొదల దాకా వెళ్ళి కాసేపు నిలబడి, వెనక్కు తిరిగి, మళ్ళా ముందుకు నాలుగడుగులు వేశాడు.

గన్నేరు గుబుర్లలో మిణుగురులు కాలిపోతున్నాయి. దూరంగా ఉన్న మర్రిచెట్టు మీద కొంగల గుంపు, చెట్టు కప్పుకొన్న తెల్ల ముసుగులా ఉంది. ఆకాశపు గతుకుల్లో నిలవుండి పోయిన వెన్నెల జలాలకు మల్లే నక్షత్రాలు మెరుస్తున్నాయి. గాలి తెరలు చెరువులో నించి చేపల వాసనా, కప్పల అరుపులూ మోస్తున్నాయి. గోపురం నెత్తి మీదుగా, వెన్నెలతో నిండిన మబ్బులు కొండ వేపుకు జరుగుతున్నాయి.

క్షణంలో తులసీ దళాల వాసనా, గుడిలోని వెన్నెలకు పచ్చ మెరుగూ వొచ్చింది, మంచు దుప్పటి కప్పు కొన్న పచ్చ తంగేడు పొదకు మల్లే రాజేశ్వరి రావటంతో. ఆమె భూమి మీద నడుస్తున్నట్టు లేదు. కలలో, గాలిలో నడుస్తున్నదానల్లే ఉంది.

చంద్రుడికి మబ్బు అడ్డం వచ్చింది. గోపురం గూళ్ళలోని గబ్బిలాలు అరిచాయి. గన్నేరు పొదల్లోనించి కీచురాయి కూస్తోంది.

రాజేశ్వరి తెల్ల నాపరాయి చివర కూచుని ఉంది. గోపాలరావు దగ్గిరగా జరిగాడు. అతని చూపులు అతని కళ్ళనుండి లోపలికి. ఆమె చేతులు వణుకుతూ ఉన్నాయి. నెత్తురు పదును, వొంటి నిండా మోహపు బలుపు.

"ఎంత కాలం...ఎన్ని రోజులు...అదృష్టం..." అని గొణుగుతున్నాడు. మాటలు సరిగ్గా రావు.

"ఉండు. తాకబోకు-తప్పు" అన్నది రాజేశ్వరి పసిపాపకు మల్లే.

ఆగాడు. అయితే...అయితే...ఎందుకు ? రావడం ఎందుకు ?

"ఎందుకు ? ఏంతప్పు చేశాను నేను ? నేనేనా చేసింది ? ఇంకెవరన్నానా ? వాణ్ని...వాణ్ని...నరుకుతా. బూడిద చేస్తా. చాణుక్యుడికి

మల్లే నీళ్ళల్లో కలిపి తాగుతా, ఏమిటి?" అన్నాడు ఆమె బుగ్గలు తాకుతూ.

యుగయుగాల నుండీ అందాలు మనసుల్లో కలవర పెట్టి అమోఘమైన త్యాగాలు, వీరకృత్యాలు, యుద్ధాలు, మహా తపస్సులు చేసిన పురుష రక్తం అతనిలో కలవర పడ్డది స్త్రీ కోసం. స్త్రీ నీచురాలనీ, ఆమె అందం బుద్బుద ప్రాయ మనీ, మాంసం, చీమూ, నెత్తురూ, కలసిన తోలు తిత్తులనీ, ఆ కాంతి, మెత్తదనం, కలలు లేపటం, వొట్టి మోసమనీ, రాసేవాళ్ళు, దీన్నే పరమ పవిత్రంగా ప్రచారం చేసే వేదాంతులూ, ఈ గాథలకేం చెబుతారు? వొట్టి మోసం, దగా, అబద్ధం కావచ్చు వోపిక చచ్చి, అలవాటు పడి, కొత్తదనం, రసన నశించి పోయిన తరువాత. కాని అప్పుడు అది నిజమే! ఆ కాస్త కాలమూ, అబద్ధాలయితేనేం? స్వర్గంలోకి, తీసికెళ్ళే మాధుర్య తప్త మర్మరధ్వనులు, మంజుల సంగీత రుతాలు, అప్పటికి. ఏది నిజం? ఏది అబద్ధం?

"నేను పాపిని దుర్మార్గురాలిని, నన్ను తాకొద్దు" అన్నది.

ఆ నిమిషాన తను ఎటువంటిదైనా గోపాలరావుకు అభ్యంతరం లేదని ఆమెకు తెలీదు. ఆమె అన్ని తప్పుల్నీ క్షమించడానికి సిద్ధపడ్డ కారుణ్యహృదయు డయ్యాడు గోపాలరావు. అందుకే పగలల్లా పోట్లాటలు తిట్టుకోవటం, అసహ్యించుకోవటం, జుట్టు పట్టుకు యీడవటం, ఆకలి, దరిద్రాలు, అసహాయత్వంలో గడిచినా, రాత్రిలో—చీకటిలో— ఆ స్త్రీ పురుషుల మధ్య అన్నీ పోతాయి. పురుషుడే ఆ నిమిషాన, పగలు జరిగినవన్నీ మరిచిపోయి, ఆమెను బిక్షమెత్తుతాడు. క్షమాపణలు కోరే ఘడియలూ ఉండవచ్చు. పగటి కసినంతా బెట్టుతో, ధీరత్వంతో, అసమ్మతి ప్రకటనలతో, తీర్చుకొని స్త్రీలు తమ ఆనంద ద్వారాలు

తెరుస్తారు. పురుషులను హృదయంలో, లాలించి, బెల్లించి, అనున యిస్తారు. ఇదే లేకపోతే పురుషులంతా రాక్షసులూ, క్రూర మృగాలూ అయిపోయే వారే! సృష్టి ఈ మహా-వరాన్నే స్త్రీలకు ప్రసాదించకపోతే కీటకాల కంటే హీనమై నిలవనీడ లేక ఎప్పుడో జాతి మొత్తమే నశించి ఉండేది.

"కాదు నువ్వు దేవతవు। అందాల కాణాచివి" అంటున్నాడు.

"కాదు"

"మొదట్లో మిమ్మల్ని చూశాను. సంతోషంగా కనిపించారు. ఆ తరువాత రోజు రోజుకూ మీరు పాడై పోతున్నారు. ఎందుకు ?" అన్నది తనలో తను అనుకొంటున్నట్టు తలవొంచుకొని.

కీచురాయి పాట ఆగిపోయి సన్నగా మంచు పడుతోంది. మంచులో స్నానం చేసిన వెన్నెల నిర్మలంగా నవ్వుతోంది. చుట్టూ తడి గడ్డిమీద వెన్నెల నీడలు పడి మెరుస్తున్నాయి.

"తెలీదా నీకు ? నీ కోసం తపస్సు చేస్తున్నాను! ఎన్ని తపస్సులు చెయ్యనిదే ఈ కాంతి నాకు చిక్కుతుందీ ?" అన్నాడు గోపాలరావు, ఆమె గడ్డాన్ని పట్టుకొని మొఖం వెన్నెల వేపుకు ఎత్తుతూ.

"ఎందుకు తపస్సు చెయ్యటం ? ఏముంది నాలో ? మల మూత్రాదుల కూటమి యిది. వొట్టి తోలు."

"నీకు తెలీదు. నన్ను అగ్నిలో కాల్చిందీ, కత్తులతో కోసిందీ, మల మూత్రాదుల కూటమి కాదు. అయినా - ఇదే నన్ను బాధించింది"

అన్నాడు ఆమె భుజాలు పట్టుకొని ముందుకు వొంగుతూ. బలిపీఠం మీది యజ్ఞ పశువు స్థితిలో ఉంది రాజేశ్వరి.

"ఆగు. పాపం యిది. నా మీది ఆశను వొదులుకో. రేపణ్నించీ రావొద్దు. నన్ను మర్చిపో. నేను నీకు అమ్మననుకో. అమ్మను - నిన్ను కన్న అమ్మననుకో. తల్లి మీద ఈ కోర్కె రావటం పాపం కదూ ? ఇది చెప్పేందుకే వచ్చాను."

"ఎట్లా అనుకోను ? ఎంత ప్రయత్నించినా ఆ భావం రావటల్లేదు. మొదట్లో ఎంత అలవాటు చేసుకోవాలనుకున్నాను నువ్వు 'అమ్మ' వని ? కానీ కావు నాకు..."

చంద్రుడు కొండవేపు జరుగుతున్నాడు. గన్నేరు గుబుర్ల నీడలు సాగుతున్నాయి. రెండు కొంగలు లేచి చెరువు వేపు వలయం చుట్టి తిరిగి చెట్టు మీద వాలాయి. ఏవో పిట్టలు దూరంగా అరుస్తున్నాయి.

"నేను...నేనే నిన్ను పాడు చేస్తున్నాను. రేపణ్నించీ అసలు గుళ్ళోకి రాను" అన్నది రాజేశ్వరి.

"రావా ? రావా ? నేను ఛస్తాను. నిన్ను చూడని దిగులు బరువు భరించలేను" అన్నాడు ఆమె భుజం మీద తలపెట్టి.

"ఏం చేసేది ? అందుకే నువ్వంటే జాలి నాకు. నామూలంగా బాధ. పాపిష్టిదాన్ని నిన్ను హింస పెడుతున్నాను, ఏం చేసేది ? నాదేం తప్పు" ?

చాలు 'నీ మీద జాలి నాకు' అన్న వాక్యం స్త్రీ నోటి నుండి వొచ్చిందా ? వేరే ప్రోత్సాహం అనవసరం పురుషుడికి. ఆ మాట

అనటంతో తన మీది సర్వాధికారాలనూ కోల్పోతుంది. 'నేను నీ బానిసని. నీకు లొంగి పోయాను. నీ పద దళితమయి పోయాను. నన్ను నువ్వేమన్నా చేసుకో. నేను అభ్యంతరం చెప్పను. చెప్పే శక్తి పోయింది నాకు' అని అర్థం ఆ మాటకు. గోపాలరావు చొక్కా గుండీలు విప్పి దూరంగా విసిరిపారేసి, చేతులు చాపి, ఆమె వీపు వెనక వేళ్ళు కలిపి, తన వేపుకు తీసుకొన్నాడు. రాజేశ్వరి అన్నీ మరిచిపోయింది. ఈ లోకం, కాలం, గోపాలరావు, సర్వం, సర్వం, తెలీవు ఆమెకి. కళ్ళు మూతలు పడ్డాయి. రాజేశ్వరి జుట్టు ఊడింది. తులసీ దళాలు కింద పడ్డాయి. ముక్కులో నుండి, వెచ్చటి గాలి అతని మొఖాన్ని తాకు తున్నది. మెల్లగా, లేడి పిల్ల వలె పెదిమలు కదిలిస్తున్నది. మాటలు రావు. ఎన్నో యుగాల నుండి, ఆమెలో, ఆమె జాతిలో పేరుకు పోయిన, దయ, జాలి, ఆమెని, ఆమె వ్యక్తిత్వాన్ని, ధ్వంసం చేసినై. బాధ, తనను చూసి బాధ. భారత ఆధ్యాత్మిక హృదయం సహించలేని బాధ. ఏం చేస్తుంది రాజేశ్వరి? ఆమెకు స్వంత యోచన లేకుండా చేసిన తల్లి దండ్రులు, సంఘం, గ్రహించరు తాము చేస్తున్న తప్పులు.

ఏ మహా తపో ఫలితమో జన్మించిన రాజేశ్వరి శరీరం, వొంపు దగ్గిర తుళ్ళిపడే ప్రవాహం లాంటి యవ్వనం, బుగ్గలు, ప్రకృతి ప్రసాదించిన మృదు సదనపు రసన, అన్నీ, అన్నీ, నొక్కి, అదిమి అనుభవిస్తున్నాడు. కోతులు, కుక్కలు, మృగాలు, పశువులు, మొదలైన రక్త సంబంధీకులంతా అతన్ని ముందుకు ముందుకు తోసి, తమను తాము ప్రతిఫలింప చేసుకొంటున్నారు; ఆ సమయాన అతనిలో.

ఆమెకు ఆమె తెలీదు. అతని చేతుల్లోపడి, శరాఘాతం తిన్న కురంగంవలె, రాజేశ్వరి శరీరం మూలిగింది. మెలికలు తిరిగింది. పవిత్ర భారతనారి మానం మహా పవిత్రమైన దేవాలయ ప్రాంగణంలో

చెరపబడుతోంది. రాజేశ్వరి నుండి ప్రతిరోజూ పూజలందు కొనే భగవంతుడు రాడేం? తన భక్తురాలి శీలాన్ని కాపాడదేం? ఇంత కాలం ఆమె శూన్యాన్నే నమ్మిందా? భంగవంతుడు వున్నాడా? ఉంటే యిదంతా గమనిస్తూ కూచున్నాడా? ఆమెలో రాక్షసత్వాన్ని రగిలిస్తే అతను నాశనమౌతాడే! లేక అతనిలో నుండి ఆ పాపపు కోర్కె తీసేస్తే పోతుందే! ముక్కోటి దేవతలు, భారత దేశ ఆధ్యాత్మిక శక్తులు, ఆమె చేసిన భక్తి, ఏవీ - ఏ వొక్కటీ ఆమెని రక్షించలేదు.

అతని కావిల్లోకి వచ్చేంత వరకే ఆమె. అతని స్పర్శతో, సర్వ పూజలూ, శక్తులూ, నీతులూ దూరంగా తొలిగిపోయినాయి. అతని నడుం చుట్టూ చేతులు కట్టి తన వేపు, తనలోకి, తన అంత రాంతరాల్లోకి, రక్తనాళాల్లోకి, తీసుకొంటోంది. అతని చెంపలు రొమ్ములకు అదుముకొంది. ఎక్కడున్నదో తెలీదు. కలలు, కాంతుల కలలు... విశ్వంలో, ఏ పదార్థమూ, కార్యమూ, యివ్వలేని మహోన్నత ఆనందపు కలలు. అతని జుట్టు పీకింది. స్వాధీనం తప్పిన చేతులు, అతన్ని తన మీదకు అదుము కొంటున్నాయి ఆమెని.

గోపాలరావు విజయ నాదం చేశాడు. వస్తుతః ఆమె మీది కోర్కె ఉంది అతనికి. కానీ అది విఫలం కావటం ఎంతసేపు? ఆమెలో దుర్బలత్వం లేకపోతే, శాస్త్రాలు, నీతులు, ఆచారాలు, సాంప్రదాయాలు, ఆమెలో ఆ దౌర్బల్యం లేకుండా చేస్తే, అతని గతేమిటి? అతనేగాదు, పురుష ప్రపంచపు గతే అర్థం గాదు స్త్రీల పట్ల.

రాజ్యాన్ని గెలిచిన వీరుడు విశ్రాంతి తీసుకొంటున్న పద్ధతిలో ఉన్నాడు గోపాలరావు. ఆమె అతన్ని వొదిలి కూచుంది. ముఖంలో

మనసులో ఎక్కడా మాలిన్యం, భీతి, పాపం, అసహ్యం feel గాదు రాజేశ్వరి. సంతృప్తి పడుతోంది.

ఆపని పాపం అనిపించటల్లేదు ఆమెకు. కారుణ్యం, తనకై తన కోసం బాధపడేవ్యక్తిని, ఆ బాధనుండి రక్షించాననే తృప్తి, ఆనందం. అనాదినుండీ వొస్తున్న సాంప్రదాయాలు, భూతదయ బోధలు అట్లాచేసినై రాజేశ్వరిని. పాపం గాదా తనవల్ల మరొకప్రాణికి హాని కలుగుతుంటే! చీమ కాలిక్రిందపడి ఛస్తే దానాలు చేసేవాళ్ళు, పులిని చంపటానికి వొప్పుకోని దయాపరులు, మహా హంతకుణ్ని, క్షమించగల ధీరోదాత్తులూ, గడ్డిని కొయ్యటానికి, గిలగిలలాడే ఆర్ద్ర మనస్కులు ఆమెపూర్వీక ఛార తీయులు. వాళ్ళందరూ ఆమెలో తమ ధార్మిక సంపత్తిని దాచుకొన్నారు. వీటి నుండి - ప్రతిరక్తకణంలోనూ జీర్ణించి పోయిన, ఈ భావాల నుండి- ఎట్లా విడిపడగలదు రాజేశ్వరి?

"వెడతాను" తనచుట్టూ వున్న గోపాలరావును తప్పించు కొంటో అన్నది.

"అప్పుడే? అప్పుడే వెళ్ళటం?"

"ఆయన..."

"ఎట్లా విడవను, ఈ కంఠపు వొంపు, భుజాల పలచదనం...... భూమిని వెదుకుతూ వొచ్చే ఉషా కన్యను, నిన్ను" అంటున్నాడు.

ఆమెకు తను ఎంత యిబ్బందో తెలుసుకోడు. తనసంగతే తనకి. అతని వర్ణన ఆమెకు అసహ్యంగా, డోకుగా వుంది. వొట్టి అర్భకుడికి మల్లే, అజ్ఞానికి మల్లే, కనిపిస్తున్నాడు రాజేశ్వరికి. తుచ్ఛమైన శరీరాన్ని ఇట్లా, ఇటువంటి అపురూపమైన మాటలతో వర్ణిస్తాడేమిటా అని ఆశ్చర్యం.

"వాదులు పోవాలి."

"తప్పదా? పోకుండా ఉండలేవా? ఈ కాలం ఇట్లాగే ఆగిపోతే! ఎప్పుడూ నువ్వూ నేను విడిపోకుండా ఈ ఆకాశం నీడలకింద, చెట్లపచ్చ దనం మధ్య ఉంటే?"

''ఏముంది ఉంటే! ఇకపో మళ్లీ రాకు రోజూ గుళ్ళోకి. నావేపు అట్లా దిగులుగా చూడబోకు. నన్ను మర్చిపో, ఏం? సరేనా?''

''నిన్నా? నిన్నా? మర్చిపోవటం? నన్ను నేను మరిస్తే అప్పుడూ నిన్ను మరవటం. జీవిత మంతా అద్భుతంగా వెలగగల కాంతితో నింపావు నన్ను. ఎట్లా జరుగుతుంది. నిన్ను మరవటం ? రోజూ నిన్ను చూడందే నేను బ్రతక లేను ....''

''నేను చచ్చి పొయాననుకో రాజేశ్వరి చచ్చిపోయింది. వెళ్ళు, ఎవర్ని చూసావు రోజూ ? నేను చచ్చి పొయ్యానుగా నా బాబూ ! నా పిచ్చి తండ్రి అట్లా స్త్రీల మీద మోహం కలగొచ్చా?'' అన్నది రాజేశ్వరి, దిగులుగా ఉన్న అతని ముఖాన్ని మెల్లగా ఊయిస్తూ.

నేను వినలేను. నాకు తెలుసు. ఎవరో గంధర్వులు బిగ్గరిగా పలుకు తున్నారు. నువ్వు చచ్చిపోవు. నీ దాపుకు రావటానికి మృత్యువే భయ పడుతుంది ... ఏం చెయ్యను ? నాదేం తప్పు ? నేను నా స్వాధీనంలో లేను. ఏదో అనూహ్యమైన మహాశక్తి నన్నిట్లా ప్రేరేపిస్తున్నది.''

అబద్ధంగాదు. ఆ నిమషాని కవి నగ్నసత్యాలు. అబద్ధం అనిపిం చవు. అప్పుడు అంతే!

''అయితే నేను రేపట్నించీ గుళ్ళోకి రాను''

''రావాలి నా కోసం - వొట్టే !''

''ఒస్తే నన్ను గురించి నువ్వు పడే దిగులు చూస్తూ సహించలేను. విచారంతో మెలిక పడే నీ పెదిమ; ముఖము మీది దుఃఖపు బలువు, స్వయంగా చూస్తూ ఎట్లా ఊరుకోను ? నా కోసం గాదు. నీ రక్షణ కోసం, మంచికోసం రాను."

''రాకపోతే మరీ కృంగిపోతాను. తోచదు, శూన్యం, చీకటి, ఏమీ తెలియదు." అన్నాడు కన్నీళ్ళు పెట్టుకుంటూ.

ఆమె హృదయం ద్రవించింది.

"ఎట్లా నాన్నా నీతో చచ్చేది! ఒకసారితో తృప్తిపడవు... నువ్వంటే భయంగా ఉంది నాకు. ఏమైతావో అని...పాపిష్టిదాన్ని. ఎందుకు పుట్టాను? ఎందుకు తుచ్ఛమైన తోలుతిత్తిని చూపి నన్ను హింసిస్తున్నావు?'' అన్నది రాజేశ్వరి, అతని కన్నీళ్ళు తుడుస్తో.

అతని పురుషత్వానికి అర్థమవుతోనే ఉంది ఆమె బలహీనత. ఒకసారి దయతో, శరీరం మీద సర్వహక్కులూ పురుషుడి కిచ్చిన తరవాత అతని నుండి తప్పించుకోవటం కష్టమైన పని ఏ స్త్రీకైనా. ఆకలితో చచ్చిపోతున్న పాముకు పాలుబోసి బతికిస్తే, అది కరవకుండా ఊరుకోదు.

"నువ్వు రోజూరా, లేకపోతే...నువ్వురాని రోజు నేను ఆత్మహత్య చేసుకుంటాను. నేను జీవించటం నీకిష్టంలేనిరోజున రావడం మానుకో. సరేనా?"

గోపాలరావుకు తెలుసు ఆమె రాకుండా ఉండదని. భూతదయ, కారుణ్యం, అనంత కాలం నుండి ఘోష పెడుతున్న బోధలు, పిపీలికం కోసం, చిలక కోసం, డేగకు మాంసం కోసం, శరీర భాగాలనూ, శరీరాలనే త్యాగం చేసిన త్యాగమూర్తుల రక్తం ఆమెలో ఉన్నంత కాలం; తనకోసం, అందం కోసం, తను అసహ్యించుకొనే మలమూత్రాదుల కొంపకు ఆశించి, లభ్యంకాకపోతే ఆత్మహత్య చేసుకొంటాననే వ్యక్తికి— ఆ శరీరం యివ్వకుండా ఉండలేదు. ప్రాణాలను, ధనాన్ని, రాజ్యాలను, తపోశక్తుల్ని, పరుల సౌఖ్యాలకు తృణప్రాయంగా వెచ్చించిన మహామహుల జీవకణాలు ఆమెను వొంచి వొప్పుకొనేట్టు చేశాయి.

"వెడతాను". పోతోంది రావణుని చేతుల్లో మానభంగం పొందిన రంభకు మల్లే.

"రేపు- తప్పక -లేదా ఎల్లుండి నా శవం చూస్తావు" అన్నాడు గోపాలరావు.

ఆమె వెనక్కు తిరిగి క్షణకాలం నిలబడి, గట్టిగా నిట్టూర్పు విడిచి పచ్చగన్నేరు పొదల్లోకి మాయమైంది.

అదృష్టవశాత్తూ లభించిన ఈ అందాన్ని గోపాలరావు ప్రతిరోజూ అనుభవిస్తున్నాడు. ఒకసారి అమె చాలా దిగులుగా కన పడ్డది. నవ్వదు. తనవేపు చూడదు. పలకదు. అతనికి తోచలేదు ఆమె అట్లా ఉంటే!

"ఏమిటి??" అన్నాడు గోపాలరావు ఆమెముఖాన్ని పైకెత్తి.

"ఊఁ"

"ఏమిటి ఇట్లా దిగులు......?"

"ఏం లేదు. సుస్తి"

తరవాత ఆమెను కావిలించు కొన్నప్పుడు, వీపు ఉబ్బులుబ్బులుగా తగిలింది. రవికలాగి చూశాడు. నల్లగా రెండంగుళాల వెడల్పులో చర్మం కమిలి పోయింది. అట్లాంటి చారలే తొడలమీద, పిరుదుల మీద గూడా చూశాడు."

రాజేశ్వరి చప్పున కన్నీళ్ళతో అతని వాళ్ళో పడిపోయింది.

"ఎవడు వాడు? ఏ రాక్షసుడు నిన్నిట్లాచేసింది? వాణ్ణి... వాణ్ణి—నరుకుతా, బూడిద చేస్తా, చాణుక్యుడికి మల్లే ఆ భస్మజలం తాగుతా'' అన్నాడు గోపాలరావు—ఆమె చారలకు ఉమ్మితడి రాస్తో. గోపాలరావు చదివిన చరిత్రలో చాణుక్యుడే జ్ఞాపకం కొంచం. ఆపాతపు వినియోగం యిక్కడ తటస్థ పడ్డది.

"ఎవరూ లేరు. ఆయన్నేమీ అనకండి. ఏం చేస్తాడు పాపం ఆయన మట్టుకు?"

"ఎవడు ఆ..." అని బూతు పలికాడు.

"వొద్దు, ఊరుకో."

"ఊరుకోను, వాడి శవం మీద నిన్ను నడిపిస్తా, నేను మామూలు మనిషిని కాను, చెప్పు ?......" ఆవేశంతో ఊగుతున్నాడు.

"మీ భార్య మరొకడితో సంబంధం చేస్తున్నదంటే మీరు ఊరు కొంటారా ?"

గోపాలరావుకు తన భార్య, మేనమామకు అన్నం పెడుతూ మాట్లాడి నందుకు నెత్తురు పడేట్టు కొట్టిన సంగతి జ్ఞాపక మొచ్చింది—

"నీ భర్త ? వాడేనా కొట్టింది ?" అన్నాడు గోపాలరావు తగ్గు స్వరంతో. అట్లా కొట్టడం న్యాయమని అతని అంతరాత్మ నినదిస్తున్నా అది పైకి కనపడనియ్యకుండా, అన్యాయమనేట్టు ధ్వనింప చేస్తున్నాడు.

"ఎంత కాలం నుండి వాడు నిన్ను కొట్టటం ?"

"పోనివ్వండి" అన్నది రాజేశ్వరి ఆ మాటలు అతనితో చెప్పటం యిష్టం లేక.

"కాదు. ఎంతకాలం నుండి ?"

"మొదట్లో లేదు. అర్ధరాత్రప్పుడు ప్రతి రోజూ కనబడక పోతే యేమను కొంటాడు ? ఎంత కాలం నమ్ముతాడు...?" రాజేశ్వరి ఏడుస్తోంది.

"ఊరుకో" అన్నాడు గోపాలరావు. అతనికి దిక్కు తెలియ టల్లేదు ఏమనటానికి గూడా.

"రావటం మానుదామను కొంటాను. ఆ గట్టి నిశ్చయంతోనే పడు కొంటాను. కానీ నిద్ర రాదు. చుట్టూ ముసురు కొంటున్న దిగులు నిన్ను గురించి - ఒక్క పూట రాకపోతే, నువ్వేమను కొంటావో, ఎంత బాధ పడతావో, ఈ గడ్డిలో, గుడిలో, ఎట్లా పిచ్చిగా, నా కోసం ఎదురు చూస్తో ఉంటావో, అని దిగులు. ఏం చేసేది ? ఆయన నన్ను అర్థం చేసు కోడు."

"వాడు మనిషి గాదు, నిన్నింతగా దుఃఖ పెడుతున్న ఆ కీటకం" అన్నాడు, కసిగా గోపాలరావు. ఆ సమయాన తాను భార్యను చీల్చుకు తింటున్న సంగతి గుర్తుకురాలేదు అతనికి.

"కొట్టినా యాడవను నేను, నన్ను నీచం చేశాడు. నాకు మదం కొవ్వు, కావరమట నీతో రావటానికి. "నేను చాలక, వాడు అవసర మయ్యాడా ?" అన్నాడు. ఎంత చెప్పినా వినిపించు కోడు. నా వన్నీ అబద్ధాలంటాడు. నాకా మదం ? కావరం ? కొవ్వు ? నేను వొక్కరవ్వ ఆలస్యమైతే, ఎంత వేదన పడతావో వారికి తెలీదు. కన్నీళ్ళతో నా నడుము చుట్టూ వేళ్ళాడే నీ రూపాలు వారికి అర్థంకావు...ఇప్పటికి లేస్తాడు. నన్ను ఈ రాత్రి ఏం చేస్తాడో చెప్పలేను...వెడతాను" అంటూ రాజేశ్వరి లేచింది అతన్ని తప్పుకొని.

"రాజూ ! రాజూ !! నా పిచ్చి కాంతీ ! పోతావా ? పో. పో. వెళ్ళు. వద్దులే వెళ్ళు. నీ జ్ఞాపకాలతో, మృతి పొందుతాను. ఏమయితేనేం ? పో వెళ్ళు. వెళ్ళు," అన్నాడు గోపాలరావు చేతులు ముఖానికి కప్పు కొని.

రాజేశ్వరి ఆగి వెనక్కు వొచ్చి అతన్ని వొళ్ళోకి తీసుకొంది.

పసిపిల్లవాడికి మల్లే ఆమె వొళ్ళో విలపిస్తున్నాడు గోపాలరావు. ఆమె అతని వీపును, జుట్టును సవరిస్తోంది.

జగద్గానస్వనాలకు పులకలెత్తి, లలిత లాస్యం చేస్తున్నాయి, నక్షత్రాలు. తెల్లగా కరిగిపోతున్న ఆకాశం మీద, అలలమిల్లే మబ్బులు ప్రవహిస్తున్నాయి. గాలిలో — కప్పల, కీచురాళ్ళ, కలరవాలు, చుట్టూ మంచులో స్నానం చేసిన నిర్మలమైన గడ్డి, జిల్లేడు పూలు చంద్రుణ్ణి పందెం కడుతున్నాయి తెలుపుకు. వాళ్ళిద్దరూ, దుఃఖపు బరువుతో వొంగిపోయినారు.

"మరిచిపో. నేను చచ్చిపోయాననుకో. రాజేశ్వరి చచ్చింది. ఇంకేం వస్తుంది నీదగ్గరికి?......ఊరుకో నాన్నా! వారికి అర్థంకాదు. మళ్ళీ తెలీని మొద్దు గాదు అయన. 'అకలి' అంటూ యవడన్నా వాకిట్లోకి వస్తే అన్నం పెట్టి, డబ్బులిచ్చి పంపుతాడు. ఎవరికి ఏకష్ట మొచ్చినా, తనకొచ్చినట్టు విచారిస్తాడు. కాల్లో ముల్లు గుచ్చుకొంటే, తేలు కుడితే, తల నొచ్చితే అట్లా కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకొని హైరానా పడ తాడు, శత్రువులకొచ్చినా మళ్ళీ. కానీ నీకోసం వొక మానవ హృద యమే క్షోభిల్లి పోతున్నదంటే నమ్మడు. బలిసిన కామం కొవ్వు, కండ రాల మదం ఇదంతా నంటాడు. అన్ని కష్టాలూ నిజమయి--ఇదొక్కటే ఆయన మనసులో అబద్ధ మయింది. వొదలను...ఆయన విలపించే కష్టాలు తీరిస్తే పుణ్యలోకాలు వస్తాయట. ఇది-నన్ను గురించి నువ్వు పడుతున్న ఈ వేదన తీరిస్తే పాపం నరకమట. ఇన్ని శాస్త్రాలు చది వారాయన. ఇదెట్లా సత్యమని నమ్మాడో తెలీకుండా ఉంది. ఊరుకో... వొస్తాగా..." అంటున్నది అతన్ని రాజేశ్వరి లాలిస్తో. అమె నుండి ఆ వాగ్దానం పొందిన తరువాత గోపాలరావు స్థిమిత పడ్డాడు.

భారతీయత్వమంతా పాడయి పోతున్నదని ఈ పిలకవాళ్ళూ, నామాలవాళ్ళూ, విభూతివాళ్ళూ, వేదాంతులూ, భక్తులూ, దేశభక్తులూ, గోల పెడతారు గానీ, అతిథులకు, భార్యను దానం చేసిన పురాతనత్వాన్ని తిరిగి ప్రతిష్ఠించరేం?

తమ రుషులు, పూర్వీకులు చెప్పిన మాటలేగా యివి ! అన్ని ట్లోనూ, 'దయ' ఉండొచ్చు. అన్నిటి కంటే మహోన్నతమైన, జన్మకు సాఫల్యాన్ని, సార్థకతను యిచ్చే ఈ మాధుర్య కార్యానికి 'దయ' పనికి రాదు. మిగతావన్నీ పుణ్యం. ఇదొక్కటే పాపం!...

రాజేశ్వరి వెళ్ళింది...

వాన. అంకుశపు పోట్లు దిన్న మదమత్తేభాల వలె మేఘాలు ఘోష పెడుతున్నాయి. గోపాలరావు కిటికీలో నుండి బైటికి చూశాడు. అంతా వర్షంలో తడిసిన చీకటి హోరుగాలి విసురు. నిన్న రాత్రి తను ఆవేళప్పుడు రాజేశ్వరితో గడిపిన సంగతులు జ్ఞప్తికి తెచ్చుకుంటున్నాడు. వాన. ఆకాశం మీద అగ్ని దేవుని వీర విహారం. మెరుపుల్లో లోకమంతా మండుతోంది...హాయిగా ఈ పాటికి రాజేశ్వరితో...ఛీ... వాన. అంతే అనుకొంటాడు. పోడు. ఆమె తన కొరకు ఎటు వంటి త్యాగం చేసింది! తను తన కోసం వానలో గుళ్ళోకి పోలేడే!

ఎక్కడో ఎవ్వరో దప్ప, స్త్రీ ప్రేమ కోసం, ఆమె పెదిమల మీద లలితంగా మెరిసే చిరునవ్వు కోసం, జీవిత మంతా మహోన్నతంగా, గర్వంగా జీవించగల ఆ ఆలింగనంలోని రసన కోసం, త్యాగం చెయ్యలేరు, అల్పాతి అల్పమైన వాటిని గూడ.

గాలి తలుపును కొడుతోంది. పిలుస్తోంది మనిషికి మల్లే. గోపాలరావు తలుపు దీశాడు. రాజేశ్వరి నవ్వుతో వొచ్చింది లోపలికి. వర్షంలో తడిసిన ఆమె వొంటికి చీరె అంటుకు పోయి, దీపం వెలుతురులో మెరుస్తోంది. జుట్టు చివర్ల నుండి నీళ్ళు కారుతున్నాయ్. చలికి గడ గడ వొణుకుతోంది.

"రాలేదేం" ? అన్నది రాజేశ్వరి జుట్టు నీళ్ళు పిండుతూ. గోపాలరావు సిగ్గు పడ్డాడు. స్త్రీ కున్న సాహసమైనా లేని దౌర్భాగ్య పురుషుడు.

అతని ధోవతిని కట్టుకొంది. రవిక లేదు. ఆకాశపు నిర్మల జలాలతో క్షాళితమయిన ఆమె శరీరపు శుభ్ర తేజస్సు, ఆ గదిని వెలిగించింది.

"చాలా సేపు చూశాను. పెద్దగా పిలిచాను. వెతికాను, ఏం వాన? ఎన్ని గుంటల్లో పడ్డాను? ఈ రాత్రి వస్తాననుకో లేదు నీ దగ్గిరికి. నేను రా ననుకున్నావు గదూ ?" అన్నది రాజేశ్వరి అతని భుజాలు పట్టుకొని దూరంగా ఉంచి, మొఖంలోకి చూస్తో.

"లేదు" అన్నాడు గోపాలరావు.

"నాకు తెలుసు; నువ్వనుకొంటావు నేను లేనిది నువ్వే ఉండవని. పిచ్చి బాబూ పిచ్చి బాబూ! ఇట్లా అయితే ఎట్లా జీవిస్తావోయ్ ముందు ముందు ?" అని కావిలించుకొని ముద్దు పెట్టుకున్నది.

పలచని ధోవతి కింది వొంటిరంగు, మెడ మీది నవనవ, ప్రకృతి శ్రద్ధతో, భక్తితో, అపేక్షతో తీర్చిదిద్దిన స్నిగ్ధోన్నతాల మెరుగు, మృదు సదనపు లాలస, యూరువుల అందాల బరువు, అన్నీ ఆ రాత్రి అతని స్వంతం —— ఆ గళ్ళ పరుపు మీద.

తెల్లార కట్ట తెలుపులో కరిగి పోతున్న చుక్కల చివరి కాంతిలో, వర్షంలో శుభ్రపడిన లోక పర్యాలోకన కోసం బయలు దేరిన ఉషా కన్య వలె రాజేశ్వరి వెళ్ళిపోయింది.

"నువ్వు గుళ్ళోకి రావొద్దు యికనుండి. ఎందుకైనా మంచిది. యిల్లు కదలకు. నేనే మీ యింటి కొస్తుంటాను. తప్పక, తప్పక వొస్తాను. నువ్వు మాత్రం రావొద్దు'' అన్నది రాజేశ్వరి పోతూ పోతూ.

గోపాలరావుకు ఆశ్రమ గూడా లేదు. ప్రతిరోజూ రాజేశ్వరి రాత్రి పది దాటి వొచ్చి తెల్లవారు ఝామున వెడుతుంటుంది. ఒక రోజున గోపాలరావు ఆమె వీపు, తొడలు, పిరుదులు పరీక్షిస్తున్నాడు.

"ఏమిటి?" అన్నది రాజేశ్వరి.

"అవే!" అన్నాడు నవ్వుతో ఇంకా చేతులతో వాటిని తడుపుతోనే.

"దెబ్బలా? అవునా?...ఇంకెందుకుంటయ్?" అన్నది నవ్వి.

"ఏం? వోపిక చచ్చింది గావును! విసుగుత్తి ఊరుకొన్నాడు."

"ఉండవు. ఉండటానికి వీల్లేదు!!" అన్నది.

పదిరోజుల తరవాత గోపాలరావు బజార్లో, వొకతన్ని పోలీసులు సంకెళ్లతో తీసుకెడుతుంటే చూశాడు. ఆ ఖైదీని తెలిసి నాయన, తన విచారాన్ని మాటల్లో తెలియ చేసి, లోకంలో స్త్రీల సాహసాల్ని, అన్యాయాల్ని, పూర్వపు స్త్రీలలో ఉండే పాతివ్రత్యాన్ని (?) గురించి మాట్లాడు తున్నాడు తన అనుభవంలోనించి.

"ఏమిటి?" అన్నారు వొకరు.

"అతను భార్యను చంపాడు."

"ఎందుకు?"

"ఎప్పుడు?"

"అతని భార్య 'రంకుతనం' చేస్తున్నది. చాలాకాలం చెప్పి, కొట్టి చూశాడు పాపం, భార్యను దోవలో పెడదామని ఆ పెద్దమనిషి. ఆమె వినలేదు. పదిరోజుల కిందట—అంతవర్షంలో గూడా ఆమె గుళ్ళోకి వెళ్ళిందట విటుడు కోసం. సహించలేక మొగుడు వెళ్ళి కత్తితో పొడిచి చంపాడు. పోలీసులు పట్టుకొన్నారు."

గోపాలరావు కళ్ళముందు బజారు, అందులో నడిచే బళ్ళు, ప్రజలు, ప్రక్క దుకాణాలు గిరగిరా పరిభ్రమిస్తున్నాయి. తలక్రిందులౌతున్నాయి. ఆ మహా వేగంలో ప్రపంచమంతా చీకటయింది. భూమి అగాధమై అతన్ని లోపలికి జార్చుకొంటోంది.

ఎవరు? రాజేశ్వరి...రాజేశ్వరి...పదిరోజుల క్రిందట...కత్తితో చావు...రోజూ...ప్రతిరోజూ...తనతో ... రాత్రి పూట......ఎవరు? ఎవరు? ఎవరు?...? ? ?

* * *